

Paulus de Boskabouter

Wie kent niet de avonturen in bos en veld van *Paulus de Boskabouter*. Paulus wordt in de winter van 1944 op Terschelling geboren. Bij het flakkerende schijnsel van een oliepitje ontstaan de eerste contouren uit de hand van zijn geestelijk vader: *Jean Dulieu*. Jan van Oort (1921-2006), zoals hij eigenlijk heet, is een duizendkunstenaar. Hij is schrijver, tekenaar, knutselaar, stemmetjesleverancier, teken- en poppenfilmmaker. Van Oort behaalt in 1940 zijn eindexamen viool en speelt vervolgens bij het Goois Orkest, is concertmeester bij de Nederlandse Opera en tweede violist bij het Concertgebouworkest. Zijn vader was concertzanger en zijn opa de bekende politiek tekenaar voor 'De Groene', *Johan Braakensiek*.

Pauluspoppenkast

Direct na de oorlog gaat Jean met een *Pauluspoppenkast* de 'boer op', zoals hij zelf zegt. De poppen heeft hij zelf gemaakt. Tijdens de meer dan honderd optredens zorgen hij en de schilder *Henk Gorter* voor de diverse stemmen. Hoe gaat het nu verder met onze kabouter?

Het brave, naïeve baasje wordt volwassen en verschijnt van 1946 tot 1969 in stripvorm in 'Het Vrije Volk'. Na een onderbreking komen in 1973 wederom strips over Paulus uit. Ze worden in diverse Nederlandse kranten en tijdschriften geplaatst.

Radio

Tussen 1955 en 1964 zijn de avonturen van Paulus ook te beluisteren. In een *radiostrip* van 750 afleveringen worden ze door de *Vara* rond zeven uur uitgezonden. Opnames hiervan zijn teruggevonden; *VPRO-radio* zond ze in de jaren negentig uit. 'Pompom, pompom, pompedom, pompom. Pom pòm.' Onder de wegstervende klanken van deze onvergetelijke herkenningmelodie duikt de stem van de verteller op en begint een nieuwe aflevering van Paulus en zijn vrienden. Voor het hoorspel wordt een fragment genomen van een muziekstuk op grammofoonplaat, getiteld 'Dance of an Ostracid Imp'. In vertaling: 'Dans van een verbannen duiveltje (kabouter!)'. De melodie was gecomponeerd door een zekere *P. Curzon*.

Strip

Wie kent ze niet: *Krakras* de kraai, *Kenarrepoere* de beer, de deftige raaf *Salomo* en alle andere bewoners van het bos. Ze behoren tot in de jaren zeventig van de vorige eeuw tot de bekendste figuren voor de jeugd. 'Midden in het grote bos staat op een heel stil plekje een oude hoge boom. De boom waarin het boskaboutertje Paulus woont.' Met deze onsterfelijke zin begint een unieke strip, die tot de verbeelding spreekt van duizenden kinderen en volwassenen.

Stemmetjes

'In het bos van Paulus de Boskabouter is het rustiger geworden en de goede Paulus kan nu tenminste op zijn gemak een pijpje opsteken.' Hij zit klaar voor nieuwe avonturen: met *Priegeltje* het elfje, met *Wollebasje* het vrouwtje van *Wipper* het konijn, met de reus *Knoebele bats* en met *Gregorius* de das.

Dulieu heeft een fabelachtig vermogen om stemmetjes te maken. Het geluid van Paulus' eeuwige vijandin, de boze heks *Eucalypta* met haar schelle, enigszins verkouden geteem, gaat moeiteloos over in opgewonden kaboutergepiep. Even later maakt Dulieu's stem het diepe, ronde geluid waarmee de uil *Oehoehoeroe* zo onnavolgbaar traag kan vaststellen: 'Dit is helendal nogal wel zo tamelijk buitengemeen zeer belachelijk.'

□ Prijzen

Jean Dulieu schreef tientallen boeken. Ze worden in diverse landen uitgegeven, tot in Indonesië toe. In 1956 en 1958 krijgt hij internationale onderscheidingen voor zijn boek *Francesco*, dat het leven van Franciscus van Assisi beschrijft. Vervolgens wordt hij in 1962 beloond met de Kinderboekenprijs voor zijn boek *Paulus de hulpsinterklaas* en in 1981 met de Stripschapprijs voor zijn gehele oeuvre. Er verschijnen ook grammofoonplaten. In 1962 ontvangt Dulieu uit handen van *Wim Sonneveld* een Edisonbeeldje voor zijn tweede grammofoonplaat *Paulus is jarig*.

Televisie

In de jaren zeventig maakt de van de *Fabeltjeskrant* bekende *Thijs Chanowski* een serie Paulus-afleveringen voor de televisie. In de loop der jaren is het uiterlijk van Paulus wel veranderd. Van een mager 'VrijeVolkkabouterdje' met puntmuts en haast onzichtbare knietjes is hij nu een kabouterpersoonlijkheid geworden met een fors hoofd en een bolronde buikje. Trouwens Dulieu's hele tekenstijl toont een ontwikkeling, een groei naar de echte sfeer van het sprookje. Hij zei eens: 'Radio is voor mij het ware: die laat ook de fantasie van de luisteraars volkomen vrij. Ik moet het hebben van wazige natuurstemmingen, zoals van een bos in de mist.' Die broosheid en onwezenlijke teerheid bereiken een hoogtepunt in zijn boek *Paulus en de Eikelmantjes*. Het komt in 1964 in vier talen uit en wordt door velen als een hoogtepunt in zijn werk beschouwd.

□ Vara-gids

De fotograaf *Dirk de Herder* (geb. 1914) maakt eind jaren vijftig en begin jaren zestig van de vorige eeuw foto's voor de Vara-gids. Daarvoor fotografeert hij alle sterretjes en sterren die er in ons land rondlopen. Daartoe behoren ook kunstenaars uit de Vara-stal, zoals *Tom Manders*, *Cor Stein*, *Kees Brusse* en *Jean Dulieu*.

Voor de opnames zet De Herder bliksemsnel geïmproviseerde decors in elkaar. Soms figureert hij er zelf in. Van de kleurendia's worden wekelijks bijna paginagrote foto's afgedrukt. Wij citeren uit de Vara-gids van 1960: 'Onze fotograaf had het geluk aan zijn kant. Want juist toen hij de boom wilde fotograferen, behaagde het kabouter Paulus in de deuropening te verschijnen.'

□ Afscheid

We moeten echter afscheid nemen. Van Paulus en al die andere vertrouwde figuren, die vele jaren voor spanning en vermaak zorgden. U kunt nog van ze genieten! Oude opnames zijn onder de titel *Het Grote Luisterboek van Paulus de Boskabouter* in 2002 opnieuw uitgebracht op cd.

□ Snuisterijen

In de collectie van het Poppenspe(e)lmuseum bevinden zich diverse 'Paulussnuisterijen' en figuurtjes die Jean Dulieu in 1967 en 1968 voor zijn poppenfilms maakte. U kunt zich verbazen over de uitvindingen van *Professor Punt*. Er is zelfs een geheel orkest met minutieus uitgewerkte muzikanten en instrumenten aanwezig. Ook kunt u zijn eerste handpoppen aantreffen, zoals een heel grote Eucalypta-figuur met een prachtige kop van kurk en flikkerende ogen. Misschien ontdekt u dan ook *Salomo*, met zijn indrukwekkende gele snavel. Ze mogen nu van hun welverdiende rust genieten.

□ Poppenspe(e)linformatiecentrum

‘Na haar zware dagtaak nam Eucalypta er haar gemak van en bleef langdurig zitten kletsen. Morgen gaat het dus gebeuren! En stapte weg naar haar hut. Hè, hè, steunde Paulus, eindelijk is dat loeder toch opgehoepeld. Nu moet ik meteen aan de slag.’

Wilt u ook aan de slag en anderen op de hoogte houden van wat u gezien hebt? Of meer te weten komen over Paulus en andere strip- en poppenkasthelden? Literatuur hierover is, als het niet geëxposeerd wordt, terug te vinden in onze bijna zeven-duizend werken omvattende *bibliotheek*.

Nog meer informatie kunt u vinden in ons *poppentheater-abc* en op de websites www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl en www.poppenspelmuseum.nl.

Poppenspe(e)lmuseumwinkel

In de *museumwinkel* is heel veel op poppenspelgebied te verkrijgen. Zelfs kaarten van Paulus om te versturen. Op een van de briefkaarten treft u een musicerende Eucalypta aan, op een andere heeft Paulus al de ‘ganzenvaar’ ter hand genomen, en er is een kaart waarop hij aan Eucalypta een toverdrank toont. Het *Poppenspe(e)lmuseum*, betoverend mooi!

□ *Illustratie: Jean Dulieu, Soest (196-?).*
Poppenspe(e)lmuseum, Vorchten. Briefkaart nr.: 89 037.

Poppenspe(e)lmuseum®

Kerkweg 38 8193 KL Vorchten NL Tel.: +31(0)578 - 63 13 29 Fax.: +31(0)578 - 56 06 21
www.poppenspelmuseum.nl www.geheugenvannederland.nl/poppenspel2
www.poppenspelmuseum.nl/onderwijs www.poppenspel.info
www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl info@poppenspelmuseum.nl